

Obce ocenené v súťaži Dedina roka 2007

Liptovská Teplička - Dedina roka 2007

Prešovský kraj, okres Poprad, rozloha katastra 9 868 ha, 2 310 obyvateľov,
starosta obce Jozef Mezovský, (www.liptovskateplicka.sk)

Liptovskú Tepličku charakterizuje krajina – ekonomická podstata a estetický fenomén, v podobe historických krajinných štruktúr, komunita – životaschopnosť miestnej komunity a jej identita a kultúra – zachované a živé miestne kultúrne hodnoty a funkčné urbanistické celky ľudovej architektúry. Podhorská dedina sa nachádza v juhovýchodnej časti historického regiónu Liptova. Zástavbe osadenej v členitom teréne dominuje okolitá starostlivo obhospodávaná krajina, ktorá predstavuje vizuálny identifikačný fenomén Liptovskej Tepličky. Obec je významnou národopisnou lokalitou. Nachádzajú sa v nej zachované objekty ľudovej architektúry – zrubové domy. Nezameniteľné sú stodoly vytvárajúce samostatný urbanistický celok v lokalite Stodolište a vo svahu na okraji dediny unikátne zemiakové jamy - pivnice. Liptovská Teplička je vzdialená od centier osídlenia a ekonomického rozvoja, nosná miestna ekonomická základňa je založená na pozoruhodných vnútorných materiálnych, prírodných

a predovšetkým ľudských zdrojoch a predstavuje prosperujúce obecné a súkromné subjekty – v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve, cestovnom ruchu, obecných službách. V katastrálnom území sa nachádzajú zdroje pitnej vody s výdatnosťou 800 litrov za sekundu. Veľká časť územia obce sa nachádza v ochranných pásmach vodných zdrojov 1. a 2. stupňa Podtatransko-spišskej vodárenskej sústavy.

Identitu obyvateľov dokumentujú trvalo udržiavané aktivity komunity v oblasti folklóru, remesiel, športových a rekreačných aktivít, predovšetkým však v oblasti regionálneho vzdelávania. Nárečie je identické len pre Liptovskú Tepličku, je to vlastne miestny jazyk, ktorý má aj literárnu podobu. Jediné sú folklórne slávnosti Pod Kráľovou

hoľou. Odľahlosť obce od centier osídlenia sa vo vývoji obce prejavila a prejavuje v zomknutej a funkčnej komunite vytvárajúcej kvalitu života na dedine vlastnými silami, nespoliehajú sa na pomoc zvonku. Obec intenzívne využíva svoje danosti pre rozvoj rekreácie a vidieckeho turizmu. Nachádza sa tu areál zimných športov, letný športový areál, podnikatelia ponúkajú ubytovanie na súkromí a reštauračné služby, obec križujú turistické trasy a cyklotrasy.

2. miesto - Očová

Banskobystrický kraj, okres Zvolen, rozloha katastra 8 856 ha, 2 588 obyvateľov,
starosta obce Juraj Kubiš, (www.ocova.sk)

Očovú charakterizuje hospodárska prosperita – daná predovšetkým kvalitnou ekonomickou i sociálnou politikou poľnohospodárskeho družstva, ako aj ostatných hospodárskych subjektov a samosprávy, miestna hrdosť – prejavujúca sa v uchovávaní a rozvíjaní tradičného folklóru a rázovitého podpolianskeho nárečia a komplexnosť – snaha o využívanie miestnych daností a riešenie problémov vo všetkých oblastiach života. Očová z geografického hľadiska leží sčasti na území vulkánu Poľana a sčasti vo Zvolenskej kotline, v jej podoblasti Slatinská kotlina. V najstarších častiach obce sa zachovala pôvodná urbanistická štruktúra, ktorá je rešpektovaná aj pri novej zástavbe. Z pôvodných drevených domov sa do súčasnosti zachoval len jeden, ktorý je zároveň pamiatko-vo chránený. Nosná miestna ekonomická základňa je založená na poľnohospodárstve, ťažbe a spracovaní dreva a na strojárskom priemysle. Najväčším zamestnávateľom

v obci je prosperujúce poľnohospodárske družstvo, ktoré je už niekoľko rokov zapojené do ekologického hospodárenia na pôde.

Výnimočne živý je v Očovej folklór. Udržiavateľmi ľudových tradícií sú doma i vo svete známy folklórny súbor Očován, detský folklórny súbor Poľana, ochotnícky divadelný súbor Pilindoš, ale aj výrobcovia dreveného bačovského riadu a hudobných nástrojov, píšťal a fújar a vyšivačky vyšívajúce krivou ihlou. S folklórom v obci sú späté aj folklórne festivaly a prehliadky, napríklad Očovská folklórna hruda, Detský folklórny festival, prehliadka mladých cimbalistov a ďalšie. Udržanie kvality života v obci nie je možné bez existencie súdržnej a funkč-

nej komunity a rozvinutej spolkovej činnosti. Aktivity obce navonok sa prejavujú v existujúcich partnerstvách v rámci združení obcí, ako aj v krajanských spolkoch v Chorvátsku, Srbsku a Ukrajine. Služby pre cestovný ruch sú v súčasnosti sústredené v Gazdovskom dome (stravovanie, ubytovanie), ale významnú činnosť na tomto poli vyvíja miestny Aeroklub.

3. miesto - Pruské

Trenčiansky kraj, okres Ilava, rozloha 1 293 ha, 2 083 obyvateľov, starosta obce Viliam Cibik,
(www.pruske.amiga.sk)

Pruské charakterizuje vidieckosť - bezprostredná reflexia medzi obecným zastupiteľstvom a občanmi, koncepcnosť, postupnosť, komplexnosť - postupné napĺňanie vypracovaných plánov a stratégií riešenia rozvoja obce, aktívna spoluúčasť obyvateľov na plánovaní a entuziazmus - účinné vyburcovanie ľudského potenciálu pre spoločné dobro a vývoj obce k prosperite pre všetkých.

Pruské sa rozprestiera na strednom Považí na úpätí Bielych Karpát pod Vršateckými bradlami. Je to obec s bohatou históriou a inšpirujúcou súčasnosťou, hlási sa k odkazu Hugolína Martina Gavloviča, františkánskeho kňaza, najvýznamnejšieho autora didakticko-reflexívnej lyriky slovenskej barokovej literatúry, ktorý pôsobil v obci. Obec napĺňa spracované rozvojové dokumenty na vytváranie kvalitného podnikateľského prostredia, pod-

poru uplatňovania najnovších technológií v poľnohospodárstve, vytváranie pracovných príležitostí pre občanov a ďalšie ciele komplexnej koncepcie rozvoja.

Rekonštrukciou bývalej oranžérie a priebežnou dostavbou športovísk aj verejnej zelene vzniklo multifunkčné komunitné centrum pre voľnočasové aktivity početných spolkov všetkých vekových kategórií, ktoré je permanentne využívané. Obec, ako prirodzený líder občianskeho združenia Mikroregión Zdroje Bielych Karpát, podnecuje kreatívnu organizáciu kultúrno-spoločenských a športových aktivít s miestnym, regionálnym a medzinárodným

charakterom (BALUT, Gavlovičovo Pruské) v nadväznosti na kultúrne dedičstvo a ľudové tradície. Invenčnou formou komunikácie s občanmi vytvára kvalitné a otvorené vzťahy medzi generáciami. Osvedčila sa spoluúčasť obyvateľov na verejnom živote v obci na základe dobrovoľnosti.

Štrba - Dedina ako hospodár, Dedina ako hosťiteľ

Prešovský kraj, okres Poprad, rozloha 4 293 ha, 3 610 obyvateľov, starosta obce Michal Sýkora, (www.strba.sk, www.m-klub.sk)

Prvé zmienky o obci pochádzajú z roku 1208. Najstarší názov Czorba zrejme súvisí aj s jej polohou, štrbinou medzi Vysokými a Nízkymi Tatrami. Obec si vždy udržiavala významné postavenie v politickom a kultúrnom dianí života horného Liptova. Hospodársky aj spoločenský život výrazne ovplyvnil rozvoj cestovného ruchu vo Vysokých Tatrách a najmä vybudovanie Košicko-Bohumínskej železnice v roku 1870, neskôr vybudovanie ozubnicovej železnice z Tatranskej Štrby na Štrbské Pleso (1988). Železničná stanica v Tatranskej Štrbe sa stala najvyššie položenou rýchlíkovou stanicou v republike. Obec je známa svojimi kultúrnymi a folklór-

nými aktivitami - folklórny súbor DFS Štrbianček, folklórny súbor Horec, rómsky tanečný a spevácky súbor Čercheňa. Pôvodné architektonické pamiatky v obci sú evanjelický kostol z roku 1784, rímsko-katolícky kostol sv. Ondreja z roku 1844, pôvodná štrbská drevenička (zrubová stavba NKP) a lokalita Šoldovo, zaniknutá stredoveká osada s pamätníkom SNP.

Mimoriadne hodnotná je existencia ponúk zariadení cestovného ruchu vidieckeho turizmu, ubytovacích a stravovacích kapacít, ako aj turizmu špičkovej kategórie a to vo veľmi atraktívnom a udržiavanom prírodnom, ako

aj sídelným prostredím s ponukou miestne identických kultúrno-spoločenských aktivít. V poslednom období obec získala historicky prináležiaci kataster Štrbského Plesa, ktorý reálne umocní a zhodnotí všetky doterajšie aktivity v doterajších oblastiach.

Raslavice - Dedina ako klenotnica

Prešovský kraj, okres Bardejov, rozloha 1 645 ha, 2 594 obyvateľov, starosta obce Anton Lamanec, (www.raslavice.sk, www.miestnykanal.com/raslavice)

Raslavice vďaka svojej geografickej polohe a prírodným podmienkam patria k územiam, kde sa už v období Veľkej Moravy (9. stor.) začali objavovať prvé ľudské osídlenia. Obec sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenska na vodnom toku Sekčov pod Čergovským pohorím. Vznikla zlúčením dvoch obcí Vyšné a Nižné Raslavice v roku 1971. Neskôr patrili k Šarišskej župe a v súčasnosti patria k významným obciam horného Šariša. Obec je známa aj významnými osobnosťami, predovšetkým z obdobia od 18. do začiatku 20. storočia, ako boli farár a pápežský komorník Msgr. Jozef Fogarassy-Zúbek, mineralóg a geológ Benjamín Winkler a publicista a lekár, zakladateľ

Bardejovských kúpeľov MUDr. Mikuláš Atlas.

Okrem iných aktivít spoločenského významu sa obec hrdí existenciou najstaršej folklórnej skupiny na Slovensku, ktorej vznik sa datuje od roku 1931. Dedinská folklórna skupina Raslavičan, laureát celoštátnej súťažnej prehliadky Nositeľa tradícií 2006, dodnes zachytáva a udržiava tradície. Pokračovateľom je detská folklórna skupina Raslavičanik, ktorá v roku 2005 získala titul „laureát“ na celoslovenskej prehliadke v Likavke. Folklórne dlhodobé tradície prispeli k vzniku Hornošarišských slávností piesní a tancov, ktorých 39. ročník už pod názvom Šarišské slávnosti piesní

a tancov sa konal tohto roku v Raslavičian. Známa je aj obecná knižnica s výstavnými priestormi Galérie ľudového umenia Šariša so stálou a každoročne sa obmieňajúcou expozíciou. Jej súčasťou je exteriérová expozícia drevených plastík.

Medzibrod - Dedina ako pospolitosť

Banskobystrický kraj, okres Banská Bystrica, rozloha 1 708 ha, 1 320 obyvateľov, starostka obce Zdenka Huťková (www.chzm.host.sk/html/medzibrod.html, harula.hladacik.sk/)

Medzibrod leží v severovýchodnom cípe Banskobystrického okresu. Patrí do Mikroregiónu RENTAR, ktorý sa rozprestiera na území 6-tich geomorfologických celkov. Je prvou (najspodnejšou) pohronskou obcou ležiacou už v Horehronskom podolí. Obec zasahuje do územia Národného parku Nízke Tatry a do Prírodnej rezervácie Mačková. Má dobre rozvinuté vnútorné partnerstvá a na nadštandardnej úrovni spolupracuje so všetkými subjektmi v obci. Pôsobí tu množstvo tradičných a netradičných spolkov a záujmových skupín, ktoré sú mimoriadne aktívne a podieľajú sa na organizovaní kultúrno-spoločenských akcií. Je to OZ Chlapci z Medzibrodu (CHZM), Jednota dôchodcov, TJ Sokol Medzibrod (futbal, stolný tenis),

kulturistický oddiel HERKULES, Miestny spolok Slovenského Červeného kríža, Dobrovoľný hasičský zbor, Poľovnícke združenie TORYSA, Zväz protifašistických bojovníkov, Rybársky zväz - miestna organizácia, Redakcia Rakárik, Združenie športových a technických činností, Jednota spotrebiteľských družstiev - členská základňa. Pozoruhodné je, že v obci pôsobia až tri divadelné ochotnícke súbory - divadelný ochotnícky súbor, divadelný súbor medzIBRODway, detský divadelný súbor Širáčik. OZ Chlapci z Medzibrodu je organizáciou väčšinou mladých ľudí, organizuje kultúrny a spoločenský život v obci a v okolí, venuje sa obnove tradícií, ochrane životného prostredia a hlavne podpore

mladých. Raz za dva mesiace dostáva každá rodina v Medzibrode obecné noviny Rakárik. Podujatia, ktoré obec pravidelne organizuje - Harulová šou a Tajovského divadelné dni, svojou atraktivitou pre účinkujúcich i divákov nadobudli regionálny až nadregionálny charakter. Medzibrod v súťaži Dedina roka 2007 zvíťazil aj v internetovom hlasovaní.

Moravany nad Váhom - Dedina ako pospolitosť

Trnavský kraj, okres Piešťany, rozloha 1 079 ha, 2 122 obyvateľov, starosta obce Peter Hulman (www.moravany.sk)

Moravany nad Váhom sú príjemnou obcou s historickým, kultúrnym a prírodným zázemím. Výborná poloha medzi riekou Váh a Považským Inovcom v susedstve kúpeľného mesta Piešťany bola a je vhodným predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu. Ten je najvýznamnejším zdrojom príjmov pre obec. V súčasnosti si Moravany nad Váhom obnovili kultúrny a historický imidž. Vzniklo tu Múzeum Jantárovej cesty, kde sú vystavené exponáty súvisiace s históriou obce, aj kópia sošky slávnej Moravianskej Venuše. Renesančný kaštieľ spolu s priľahlým parkom núka nadštandardné ubytovacie a rekreačné služby. Pre miestnych obyvateľov a kúpeľných hostí je lákavá rekreačná oblasť pri jazere Striebornica. Atraktívny, najmä pre zahraničných hostí, je poľovnícky cestovný ruch. V obci existuje klub podnikateľov, ktorý miestnym živnostníkom a podnikateľom pomáha v rôz-

nych oblastiach a poskytuje rôzne služby. Separovaný zber je samozrejmosťou a vo všeobecnosti prevládajú snahy o ekologické riešenia aj v iných oblastiach (využívanie snežnej energie a biomasy z miestnych lesov). Príkladný je systém obecnej sociálnej starostlivosti pod jednou strechou, od prvej až po odbornú - objekt nájomných bytových jednotiek Senior-Inn, ktorý dopĺňa Domov dôchodcov, kde neustála asistancia sociálnych pracovníkov a individuálny prístup vychádza zo snahy vyhovieť potrebám každého obyvateľa. Systém zrealizovaných projektov vytvoril zo základného školstva v obci stabilný odborný systém základného a ďalšieho vzdelávania v obci s denným využívaním interaktívnej techniky. Obyvatelia sú o živote v obci oboznamovaní informačným bulletinom. V roku 2003 obec získala v súťaži Dedina roka titul Kandidát na víťaza.

Uhrovec - Dedina ako partner, Dedina ako klenotnica

Trenčiansky kraj, okres Bánovce nad Bebravou, rozloha katastra 2 295 ha, 1 476 obyvateľov, starostka obce Zuzana Máčeková, (www.uhrovec.sk)

Obec sa rozprestiera pod vrchom Rokoš, v doline nazývanej Uhrovská. Patrí k nej aj miestna časť Látkovce, rekreačná oblasť Striebornica a lokalita Jankov vršok, ktoré sú situované v prekrásnej prírode Strážovských vrchov. V 16. storočí patrila obec rodu Zayovcov. V tomto období bola zemepanským mestečkom s jarmočným právom a bola hospodárskym a spoločenským centrom panstva. Obec bola známa existenciou súkenky, sklárne a výrobkami z dreva. V miestnej rezbárskej škole vyrástli mnohí majstri rezbári. Tradícia rezbárstva sa zachovala dodnes. Folklorne a divadelné predstavenia miestnych súborov sú neodmysliteľnou súčasťou rôznych podujatí. Obec je známa tým, že sa v nej narodili významné osobnosti slovenského národa. V rodnom dome Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka je inštalovaná stála expozícia venovaná ich životu a dielu. V novoot-

vorenom Uhrovskom múzeu sa môžu návštevníci dozvedieť viac o histórii obce a živote obyvateľov od čias prvej písomnej zmienky po súčasnosť. Uhrovec je známy aj svojou odbojovou činnosťou počas druhej svetovej vojny. Pri Pamätníku SNP na Jankovom vršku sa každoročne konajú oslavy. Obec aktívne spolupracuje s rôznymi partnermi doma aj v zahraničí. Na základe bohatého kultúrnohistorického a duchovného dedičstva rozvíja medzinárodnú spolu-

prácu zameranú na zviditeľnenie histórie a osobnosti nášho národa.

Semerovo - Starostlivosť o zeleň a životné prostredie

Nitriansky kraj, okres Nové Zámky, rozloha katastra 2 341 ha, 1 390 obyvateľov, starosta obce Imrich Hrabovský, (www.semerovo.sk, www.zssemerovo.edu.sk)

Semerovo leží na juhu Slovenska v Podunajskej nížine. Historické korene obce siahajú do obdobia pobytu rímskych vojsk na tomto území. Dôkazom je nález kamennej tabule z roku 229 po Kristovi. Vzťah obce k histórii a kultúrnohistorickému dedičstvu potvrdzuje dôsledné vedenie kroniky, bohatá fotodokumentácia udalostí obce, obnovenie náhrobných kameňov národných buditeľov, pôvodného priečelia kostola, zvoničky na námestí a sochy patrónky obce Panny Márie. Obec je známa čistotou a upravenosťou verejných priestranstiev a príkladnou starostlivosťou o zeleň. Dlhodobou údržbou historické cintoríny v obci. K prioritám obce patrí spolupráca s materskou a základnou školou s rozšíreným vyučovacím predmetom regionálna výchova. Vo vestibule školy je trvalá národopisná expozícia. Žiaci sa zapájajú do mnohých národných a medzinárodných projektov. Obec je aktívna aj v oblasti sprístupňovania in-

formácií prostredníctvom infokanálu s priamym prenosom zo zasadnutí verejného zastupiteľstva a telefonickým spojením s rokovacou miestnosťou. Pre Semerovo je charakteristická aj súťaživosť. Obec sa doteraz sa prihlásila do všetkých ročníkov súťaže Dedina roka. V roku 2001 bola ocenená za rozvoj ľudského potenciálu a v roku 2005 sa umiestnila v celkovom hodnotení na treťom mieste.

Spišský Hrhov - Mimoriadna cena za netradičné a originálne prístupy smerujúce k všestrannému rozvoju obce

Prešovský kraj, okres Levoča, rozloha katastra 1 222 ha, 1 300 obyvateľov, starosta obce Vladimír Ledecký, (www.spisskyhrhov.sk)

Spišský Hrhov je významnou starou slovenskou obcou, v ktorej sa v 9. – 10. storočí usadili Slovania. Prvá písomná zmienka o obci je z 12. storočia. Nachádza sa v severnej časti Hornádskej kotliny a na južnom úpätí Levočských vrchov. Časť obce bola v 16. storočí vlastníctvom panstva Spišského hradu, neskôr Spišskej kapituly. V obci je ranogotický kostol s vežou s renesančnou nadstavbou a neobarokový kaštieľ s rozsiahlym parkom. Tieto objekty spolu s parkom identicky dominujú panoráme obce. Pri vstupe do obce zaujme návštevníka unikátny kamenný most. V samotnej obci verejné priestory originálne dotvárajú plastiky a postupnou prestavbou vzniká nové centrum obce. Zaujímavý krajinný, sídelný a vidiecky charakter obce umocňujú miestne kultúrno-spoločenské aktivity, ťažiskovo v oblasti ľudových remesiel a ľudovej umeleckej výroby. V obci sú založené viaceré formálne aj neformálne partnerstvá, ktoré vzájomnou spoluprácou aktívne a produktívne prispievajú k rozvoju

a zviditeľňovaniu obce a pôsobia aj na nadobecnej úrovni. Jedným z príkladov je každoročné, hojne navštevované jedinečné zábavné podujatie nadregionálneho charakteru Harhovske čuda i zabaviska. Optimistický prístup sa prejavuje aj v bežnom živote dediny a úprave jej verejných priestorov prvkami drobnej architektúry – plastikami. Obec je výnimočná svojimi aktivitami v sociálnej oblasti, najmä činnosťou obecnej firmy, podniku so sociálnym programom, zároveň prípravou a realizáciou projektov, napr. Fema centrum alebo Šanca odsúdeným, ktoré majú nadobecný charakter. Poloha obce v krajine a vo vzťahu k mestu Levoča, resp. k Spišskému hradu, je zaujímavá aj pre rekreáciu a vidiecky turizmus. Okrem uvedených atrakcií obcou prechádzajú turistické trasy a cyklotrasy, nachádza sa tu informačné centrum aj ubytovacie možnosti.

Ing. Lucia Skokanová, Ing. Lucia Vačoková
SAŽP Banská Bystrica